

Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO)

Advies over de sectorale strategische nota van de Directie Generaal van de Internationale Samenwerking (DGIS) betreffende landbouw en voedselzekerheid

- **Gevraagd door Staatssecretaris voor Internationale Samenwerking, de heer Eddy Boutmans, in een brief van 28 mei 2002**
- **Vorbereid door de werkgroep Internationale betrekkingen**
- **Goedgekeurd door de Algemene Vergadering van 15 oktober 2002 (zie bijlage 1)**
- **De originele taal van dit advies is het Frans**

1. Samenvatting

- [1] De raad herinnert aan de principes en opmerkingen die hij formuleerde in zijn algemeen advies over het geheel van de sectorale en thematische nota's. De raad feliciteert het belangrijke werk dat het Directie Generaal voor de Internationale Samenwerking (DGIS) gedaan heeft voor de uitwerking van de sectorale nota « Landbouw en voedselveiligheid ». Toch betreurt de raad dat de nota veel analyse elementen bevat maar weinig concrete elementen. Onder andere zou DGIS een concreet actieplan moeten opstellen om deze tendens tot desinvestering in de landbouwsector die de internationale samenwerking kenmerkt, te breken.
- [2] Belangrijke punten komen niet in de nota voor, bijvoorbeeld voedselsoevereiniteit en het recht om zich te voeden. DGIS zou mechanismen die leiden tot een progressieve en regelmatige verhoging van de landbouwprizen moeten promoten. Daarnaast zou het België moeten aansporen te pleiten op alle vlakken voor de opname van de sociale en ecologische kosten in de landbouwprizen. Tenslotte zou DGIS moeten wijzen op de incoherentie tussen enerzijds het behoud in het Noorden van de landbouwondersteuning en anderzijds de eis dat de ontwikkelingslanden hun markten openen voor de internationale concurrentie, zowel voor de landen uit het Noorden als voor de andere landen uit het Zuiden.
- [3] De FRDO maakt enkele opmerkingen inzake bijzondere punten uit de nota : onder andere, versterking van landbouwersorganisaties, visserij, onderzoek inzake genetische gemodificeerde organismen en biologische landbouw.

2. Algemene opmerkingen over het geheel van de sectoriele en thematische nota's

- [4] De raad herinnert aan de principes en opmerkingen die hij formuleerde in zijn algemeen advies over het geheel van de sectorale en thematische nota's (zie algemeen advies over de sectorale en thematische strategische nota's van DGIS, 2002A15N). In dat advies herinnert de raad onder meer aan het feit dat de thematische en sectorale nota's aan het begin van de procedure hadden uitgewerkt moeten worden om zodoende de uitwerking van de geografische nota's te begeleiden en de gemengde commissies te voeden. De raad stelt vast dat tot op heden, omwille van de timing, de gemengde commissies werden georganiseerd alvorens te beschikken over de strategische nota's per land. Zo werden ook de geografische nota's voor het merendeel uitgewerkt alvorens het grootste deel van de sectorale en thematische nota's beschikbaar was. De FRDO betreurt deze situatie die het operationele karakter aantast van de verschillende strategische nota's, zowel de sectorale en thematische – die niet dienden als basis voor de redactie van de geografische nota's - als de landennota's die, tot op heden, niet beschikbaar waren voor de voorbereiding van de gemengde commissies.

- [5] Vervolgens, op vlak van nut voor de eindgebruiker, stelt de FRDO vast dat in enkele nota's, de te gebruiken strategie niet voldoende duidelijk gedefinieerd is om operationeel te zijn. De delen "analyse van de situatie" en "lessen uit het verleden" zouden korter moeten zijn, terwijl het deel gewijd aan de eigenlijke strategie en het actieplan meer uitgediept en de operationele keuzes explicieter zouden moeten worden. De FRDO beveelt DGIS voor deze weinig operationele nota's aan een document uit te werken bestemd voor de agent op het terrein waarin enkel de concrete elementen van de strategie worden opgenomen.
- [6] De raad dringt erop aan dat de strategische nota's zouden dienen als basis voor de politieke dialoog tussen België en de partnerlanden. Het is bijgevolg belangrijk dat de nota's voldoende concreet en operationeel zijn om zodoende het politiek overleg doeltreffend te begeleiden.
- [7] De FRDO is van mening dat DGIS een procedure zou moeten opstarten waarmee regelmatig de tenuitvoerlegging van de in de nota's vooropgestelde doelstellingen kan worden gecontroleerd.
- [8] De raad raadt DGIS aan erover te waken dat de nota's, programma's en projecten zich aanpassen aan de nieuwe problemen die zich in de partnerlanden voordoen en de internationale en Europese verworvenheden integreren.

3. Algemene beoordeling van de nota « Landbouw en voedselveiligheid »

- [9] De raad feliciteert het belangrijke werk dat het Directie Generaal voor de Internationale Samenwerking (DGIS) gedaan heeft voor de uitwerking van de sectorale nota « Landbouw en voedselveiligheid ». Inzake analyse betreft het hier een goed uitgewerkte, diepgaande en evenwichtige nota. Over het algemeen en voor alle strategische nota's vindt de FRDO de uitwerking van een dergelijke politieke visie, waardoor ongetwijfeld vooruitgang geboekt zal worden op weg naar een kwaliteitsvolle internationale Samenwerking, een positieve evolutie.
- [10] De raad stelt tevens vast dat de strategische nota grotendeels beantwoordt aan de wettelijke bepalingen in deze materie: zie de wet van 25 mei 1999 betreffende de Belgische internationale samenwerking en het koninklijk besluit van 17 september 2000 tot uitvoering van artikel 6, §2 en artikelen 7 en 8 van de wet van 25 mei 1999 betreffende de Belgische internationale Samenwerking. Het Koninklijk besluit van 2000 bepaalt niettemin dat de strategische nota een korte evaluatie van de verwachte impact moet vermelden. Doorheen de hele nota worden de te bereiken doelstellingen opgesomd maar krijgen we niet echt toelichting over de concrete, verwachte impact. Via een precieze voorstelling van de impact zou men een concrete visie kunnen krijgen op de nagestreefde doelstellingen en het zou de opvolging en de verificatie van de tenuitvoerlegging van deze doelstellingen vergemakkelijken.
- [11] De FRDO verwijst naar het advies dat hij op 30 januari 1998 gaf betreffende de sectorale nota van het ABOS over landbouw en voedselzekerheid. De raad stelt vast dat de nota van DGIS rekening houdt met het grootste deel van de opmerkingen en aanbevelingen uit dit advies.
- [12] De raad betreurt dat de landbouwnota heel wat elementen inzake analyse en vaststelling bevat, maar slechts weinig strategische elementen. In tegenstelling tot andere nota's is er geen echt actieplan. Dit actieplan zou in het bijzonder moeten plannen wat DGIS moet doen om in staat te zijn zijn strategie door te voeren. Het betreft hier in het bijzonder de planning voor de capaciteitsopbouw en de tussenkomsten van DGIS in de verschillende fora inzake de landbouwsector in de ontwikkelingslanden.

4. Algemene opmerkingen aangaande de inhoud van de strategische nota

4.1. Internationale samenwerking in de landbouwsector

- [13] De strategische nota benadrukt de algemene desinvestering van de internationale samenwerking ten opzichte van landbouwsector. De FRDO onderschrijft volledig deze vaststelling en de aanbevelingen van DGIS om te blijven investeren in deze sector waarin de meerderheid van de inwoners van de ontwikkelingslanden, in het bijzonder de armste, werken en leven. Zo leeft 70% van de 1,2 miljard mensen die, met minder dan een euro per dag, onder de armoedegrens leven, op het platteland en heeft landbouw als belangrijkste inkomensbron.
- [14] Uitgaande van deze vaststelling zou DGIS een concreet actieplan moeten opstellen om deze tendens tot desinvestering in de landbouwsector, die de internationale samenwerking kenmerkt, te breken. Het zal meer in het bijzonder nodig zijn om belangrijke fora waar deze tendens zich manifesteert te identificeren en er op een constructieve wijze aan deel te nemen.
- [15] In zijn advies van 1998 meldde de raad dat de sectorale landbouwnota van het ABOS weinig concrete oplossingen bevatte om te zorgen voor samenhang tussen het macro-economisch beleid. Hij stelt vast dat dit nog steeds het geval is in de landbouwnota van DGIS. De raad dringt aan op samenhang tussen het Belgische samenwerkingsbeleid en de andere beleidsdomeinen: buitenlandse handel, buitenlands beleid, financiën, begroting.... De Interdepartementale Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking (IWOS)¹ is op dit vlak een heel nuttig instrument. De FRDO meent dat de IWOS zou gereactiveerd moeten worden en regelmatig zou moeten samenkomen. De ministers die deelnemen aan deze werkgroep zouden de daarin genomen beslissingen op een effectieve manier moeten gebruiken op multilateraal vlak, bijvoorbeeld tijdens onderhandelingen met de Wereldbank, het Internationaal Muntfonds, de Wereldhandelsorganisatie...
- [16] Er moet tevens gewaakt worden over de samenhang op vlak van de verschillende actoren van de samenwerking, meer bepaald om te vermijden dat er tussen hen concurrentie ontstaat. De raad merkte in zijn hierboven vermelde advies van 1998 op dat « een element van samenhang te vinden is in de duidelijke aflijning van de taken die de verschillende actoren moeten uitvoeren. De gedetailleerde opsomming van de verschillende deelaspecten toont van in het begin dat de bilaterale samenwerking niet op alle domeinen werkzaam kan zijn en dat meerdere onderdelen makkelijker door andere actoren behandeld kunnen worden. De bilaterale samenwerking moet tevens zijn eigen prioriteiten en doelstellingen aanduiden, evenals de manier waarop ze deze wil concretiseren. Het is van kapitaal belang dat men tevens aanduidt op welke niveaus de federale overheid een rol zal spelen, zowel operationeel als op vlak van coördinatie en/of ondersteuning ».
- [17] Wat de begrotingsmiddelen betreft die voor de landbouwsector dienen te worden vrijgemaakt, voorziet de nota enkel dat « De Samenwerking zal waken over een progressieve toename van de bijdragen aan deze sector zodanig dat het deel van de begroting dat eraan toegewezen wordt een beter beeld geeft van het belang van deze sector en zijn relatieve gewicht in het Bruto Binnenlands Product van de partnerlanden ».

¹ De Interdepartementale Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking (IWOS) werd op 9 november 2000 opgericht op beslissing van de Ministerraad (22 september 2000). De IWOS wil een reflectieforum zijn voor de verschillende ministers die bevoegd zijn in materies die een impact kunnen hebben op de mogelijkheden van de ontwikkelingslanden en wil zodoende ook zorgen voor meer samenhang tussen de verschillende beleidsniveaus. Bij zijn oprichting bestond de IWOS uit de ministers (of staatssecretarissen) van Werkgelegenheid, Begroting, Buitenlandse Zaken, Financiën, Landbouw, Landsverdediging, Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling. Hij wordt voorgezeten door de Staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking. Ook andere ministers kunnen deelnemen, mochten zij zich aangesproken voelen door het behandelde thema.

Dit is onvoldoende. De strategische nota zou een becijferde schatting van de aan te wenden middelen moeten bevatten.

- [18] De raad meent dat het noodzakelijk is aan capaciteitsopbouw te doen bij de personeelsleden van DGIS inzake materies die betrekking hebben op de landbouwsector in de ontwikkelingslanden, in het bijzonder inzake het werk met de landbouworganisaties. Deze versterking zou er kunnen komen via regelmatige vormingen en sensibiliseringsacties.
- [19] Heel wat landen uit het Zuiden kunnen vaak nog niet effectief deelnemen aan de internationale handelsoverhandelingen gezien het technisch karakter van bepaalde dossiers. DGIS zou mechanismen moeten voorzien om de capaciteiten van de landen uit het Zuiden en de belangrijkste lokale groepen inzake het onderhandelen en het implementeren van de internationale akkoorden zowel op het vlak van de landbouw als voor de andere internationale dossiers, te versterken.

4.2. Voedselsoevereiniteit, landbouwprijzen

- [20] Het belangrijke punt van voedselsoevereiniteit komt niet in de nota voor. Het betreft hier het recht van een natie om haar eigen voedsel te produceren en haar productie en distributie te beschermen. De FRDO meent dat de strategische nota de voedselsoevereiniteit in zijn belangrijkste doelstellingen zou moeten opnemen en concrete en gepaste acties zou moeten voorzien om dit te realiseren.
- [21] Een ander belangrijk thema dat met het voorgaande samenhangt en dat in de nota afwezig is, is het recht om zich te voeden, wat het recht op voedsel en het recht op toegang tot de benodigde bronnen om voedsel te produceren en te commercialiseren omvat. Er moet een link gelegd worden tussen voedsel en landbouw. De eindverklaring van de Wereldvoedseltop (Rome, 10-13 juni 2002) verwijst naar dit recht. De raad is van mening dat DGIS ervoor zou moeten pleiten dat de internationale akkoorden dit recht ook concretiseren.
- [22] De FRDO meent dat DGIS mechanismen zou moeten promoten die leiden tot een progressieve en regelmatige verhoging van de landbouwprijzen. Deze prijzen worden laag gehouden omwille van de concurrentie op de internationale markten die geen rekening houden met de sociale en ecologische kosten. De strategische nota zou België bijgevolg moeten aansporen op alle vlakken te pleiten voor de opname van de sociale en ecologische kosten in de landbouwprijzen. Op hun huidig niveau brengen de landbouwprijzen vaak geen afdoend salaris op, noch voor de landbouwers uit het Zuiden noch voor die uit het Noorden. De Raad beveelt aan de lokale aankoop in voedselhulpacties maximaal te bevoorrechten en te pleiten tegen de dumping van landbouwproducten (dit wil zeggen de verkoop onder de productiekost).
- [23] De raad duidt op de incoherentie tussen enerzijds het behoud in het Noorden van de landbouwondersteuning, waarbij tegelijkertijd de noodzaak erkend wordt om een structurele oplossing te vinden voor de landbouwsector, en anderzijds de eis dat de ontwikkelingslanden hun markten openen voor de internationale concurrentie, zowel van de landen uit het Noorden als van de andere landen uit het Zuiden. De strategische nota zou gewag moeten maken van deze incoherentie en aandringen opdat het probleem opgelost wordt op basis van de principes van duurzame ontwikkeling en van voedselsoevereiniteit. Er werd trouwens aan deze noodzaak om dit probleem op te lossen herinnerd op de recente internationale fora (Ministerconferentie van de Wereldhandelsorganisatie in Doha, Wereldvoedseltop, Wereldtop inzake Duurzame Ontwikkeling in Johannesburg).

4.3. Familiale, regionale en stedelijke landbouw

- [24] De familiale, landelijke en coöperatieve landbouw, veruit de meest verspreide vormen van landbouwexploitatie, zouden meer aandacht moeten krijgen. Deze vormen van

landbouw zouden de kern moeten vormen van het beleid en de strategieën die de voedselveiligheid willen versterken en de voedselkwaliteit en het beheer van de gronden, het water en de bossen van de planeet willen verbeteren. Vandaar dat de FRDO wenst dat de verdediging van de familiale, landelijke en coöperatieve landbouw opnieuw de kern gaan uitmaken van de strategie van DGIS.

- [25] Er wordt weinig verwezen naar de stedelijke landbouw. Dit zou meer moeten ontwikkeld worden. In vele stedelijke gebieden wordt op kleine schaal aan landbouw gedaan en dit betekent een goede aanvulling op het dagelijkse dieet van de bevolking. Deze vorm van landbouw dient ondersteund te worden door additionele middelen. In geval van urbane planning zou men rekening moeten houden met de mogelijkheden van de ontwikkeling van zulke landbouw.
- [26] In functie van duurzame landbouw en een verhoogde voedselzekerheid is het van groot belang dat regionale markten sterk worden gestimuleerd. In dit verband dient ook gedacht te worden aan regionale verwerkingsmogelijkheden van basisproducten en vermarkting. Een geïntegreerde plattelandsontwikkeling is onontbeerlijk voor voedselzekerheid.

5. Opmerkingen inzake bijzondere punten uit de strategische nota

5.1. Producentenorganisaties en groeperingen van producenten (pagina 25)

- [27] De versterking van de landbouwersorganisaties moet een prioritaire doelstelling zijn van de samenwerking gezien hun fundamenteel belang binnen dit uitgebreide domein en gezien de zwakheid van hun structuren, hun bronnen (menselijke en andere) en hun externe erkenning. De groeiende rol die ze kunnen spelen veronderstelt tegelijkertijd een wijziging van de rol die gespeeld wordt door de ondersteunende organisaties. Dit is een wijziging die aangemoedigd en begeleid moet worden. De FRDO meent dat het vanaf een bepaald structuurniveau niet pertinent is dat de twee functies van de representatieve landbouwersverenigingen, syndicaal en economisch (vertegenwoordiging en professionele verdediging enerzijds en bevoorrading, transformatie en het in handel brengen van de producten anderzijds) door dezelfde organisaties worden uitgeoefend ; en dit om hun onafhankelijkheid te waarborgen en belangenconflicten te vermijden.
- [28] De landbouwersorganisaties worden nog te vaak enkel beschouwd als begunstigden van de internationale samenwerking. De raad meent dat de representatieve landbouwersorganisaties als volwaardige actoren moeten worden beschouwd die actief deelnemen in het vastleggen van het samenwerkingsbeleid.

5.2. Ontwikkeling van de monoculturen (pagina 11)

- [29] De raad onderschrijft de standpunten van DGIS inzake het gevaar van voor export bestemde monoculturen. Deze monoculturen zorgen ervoor dat de ontwikkelingslanden sterk afhankelijk worden van de wereldmarkt en bijgevolg kwetsbaar zijn. Bovendien bevoordelen ze de grote producenten ten nadele van de kleine landbouwers en hebben ze een negatieve impact op de biodiversiteit en het milieu.

5.3. Aquacultuur en visserij (pagina's 55 tot 57)

- [30] Over het algemeen wordt er in de nota weinig gesproken over visserij. Zo wordt het probleem van de overbevissing niet behandeld. De raad verwijst naar het engagement van de Wereldtop voor Duurzame Ontwikkeling van Johannesburg om tegen 2015 de door een intensieve visserij bedreigde visvoorraden op een duurzaam productieniveau te herstellen.
- [31] De strategische nota besteedt slechts een klein deel aan de aquacultuur, terwijl deze een steeds grotere ontwikkeling kent, zowel op Europees als op internationaal niveau. Op dit

ogenblik wordt meer dan een kwart van de wereldvisproductie geleverd via aquacultuur. De afgelopen twee jaar is het belang van de aquacultuur met zowat 10% per jaar toegenomen (cijfer FAO). De FRDO is van mening dat DGIS meer aandacht zou moeten besteden aan de aquacultuur waarbij het precies de ecologische en sanitaire impact ervan moet nagaan.

5.4. Onderzoek en genetische gemodificeerde organismen (pagina 37)

- [32] Betreffende het onderzoek naar genetische gemodificeerde organismen stelt de raad tevreden vast dat de strategische nota de zeer strikte toepassing van het voorzorgsbeginsel en van de onderzoeksprogramma 's naar de impact op het milieu promoot. Deze impactstudies zijn complex en duur. Toch moet er zoveel mogelijk naar gestreefd worden dat onderzoekers uit het betrokken land, indien nodig met ondersteuning van onderzoekers uit andere ontwikkelingslanden, deze onderzoeken uitvoeren. Het is essentieel dat het uitvoeren van deze studies de lokale capaciteiten versterken. Ze moeten uitgevoerd worden in overleg met de verschillende betrokken actoren in het vooruitzicht van duurzame ontwikkeling om zodoende lokaal het debat rond de impact ervan aan te wakkeren. Ze moeten, op basis van het voorzorgsbeginsel, het uit te werken juridisch kader, zoals voorzien in het Protocol van Carthage over de preventie van biotechnologische risico's (2000), versterken.
- [33] Die programma's mogen zich niet enkel beperken tot het onderzoek op milieu- en gezondheidseffecten, maar moeten ook de maatschappelijke relevantie en de sociaal-economische effecten in rekening brengen.
- [34] Voor het overige verwijst de Raad naar het advies dat hij dienaangaande uitgaaf op 25 oktober 2001 (advies over het internationale landbouwonderzoek op het gebied van genetisch gemodificeerde organismen in het kader van een beleid inzake ontwikkelingssamenwerking).
- [35] De FRDO verheugt zich erover dat de nota het *Integrated Pest Management* (IPM) promoot (pag. 48- 49). IPM kan een halt toeroepen aan het overgebruik van pesticiden, dat in heel wat ontwikkelingslanden een probleem vormt voor de gezondheid van de werknemers en voor het milieu (o.a. het zich ontwikkelen van resistente soorten).

5.5. Valorisatie van organisch afval (zie de nota, pagina 52)

- [36] De raad meent dat de valorisatie van kwaliteitsvol organisch materiaal verder moet ontwikkeld en aangemoedigd worden, maar benadrukt dat men heel wat aandacht moet hebben voor de kwaliteit van het gevaloriseerde afval (bijv. de aanwezigheid van schadelijke bestanddelen) en bijgevolg ook voor de sortering ervan.

5.6. Traditionele en biologische landbouw (zie de nota, pagina 58)

- [37] De raad stelt vast dat een groot deel van de landbouw in de ontwikkelingslanden een zeer klein gehalte aan externe inputs heeft en bijgevolg goedkoop is. De raad is van mening dat DGIS zich zou moeten inzetten om dit soort landbouw te verbeteren omdat deze zowel vanuit economisch als vanuit ecologisch oogpunt interessant is. Dergelijke « low external input » landbouw is goedkoper, leidt tot minder afhankelijkheid van de import van inputs, is minder belastend voor het milieu (biodiversiteit, bodem) en levert een betere voedingskwaliteit. Deze landbouw biedt de beste perspectieven voor duurzaam grondgebruik en voedselzekerheid.
- [38] Indien men de biologische landbouw echter in strikte zin beschouwt - landbouw die bij wet gereguleerd is en gecontroleerd wordt, en waarvoor er aan de producten een garantielabel moet worden toegekend - dan lopen de kosten voor controle en certificatie hoog op voor de landbouwers in de ontwikkelingslanden. De FRDO meent dat de internationale Samenwerking de lokale producenten van biologische producten zou moeten helpen om te beantwoorden aan deze strikte controle- en certificatievoorwaarden.

5.7. Bewaring van voedsel en landbouwproducten

- [39] De raad wenst de aandacht van DGIS te vestigen op het probleem van de bewaring van voedsel en landbouwproducten in de ontwikkelingslanden. In heel wat ontwikkelingslanden gaat een groot deel van de productie verloren omwille van het gebrek aan aangepaste technieken voor bewaring en industriële behandeling. Dit leidt tot een inkomensverlies voor de betrokken landbouwers en tot een voedseltekort voor de bevolking. Om dit probleem op te lossen beveelt de FRDO DGIS aan om deze kwestie te integreren in het samenwerkingsbeleid en om investeringen die gericht zijn op de ontwikkeling van de gepaste behandeling, van stockeringsruimten en gekoelde opslagruimtes te steunen.

Bijlagen

Bijlage 1. Aanwezige en vertegenwoordigde stemgerechtigde leden op de algemene vergadering van 15 oktober 2002

de 4 voor- en ondervoorzitters

T. Rombouts, A. Bodson, A. Panneels, R. Verheyen

4 van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor milieubescherming

V. Kochuyt (Birdlife Belgium), R. Moreau (Greenpeace Belgium), T. Snoy (Inter-Environnement Wallonie, IEW), S. Van Hauwermeiren (Bond Beter Leefmilieu, BBL)

4 van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelingssamenwerking

B. Bode (Broederlijk Delen), S. Englebienne (Oxfam-Solidarité), G. Fremout (Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling, VODO), H. Verleyen (11.11.11)

de 2 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties die de belangen van verbruikers verdedigen

C. Rousseau (Centre de Recherche et d'Information des Organisations des Consommateurs, CRIOC), P. Van Cappellen (Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties, OIVO)

3 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties (*)

I. Dekelper (Le Syndicat Libéral, CGSLB), B. Melckmans (Fédération Générale du Travail de Belgique, FGTB), A. Wilmart (Confédération des Syndicats Chrétiens de Belgique, CSC)

4 van de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties

C. Bosch (Federatie Voedingsindustrie, FEVIA), I. Chaput (Fédération des Entreprises de Belgique, FEB), C. Klein (Federatie van de Chemische Industrie van België, Fedichem), P. Vanden Abeele (Unie van Zelfstandige Ondernemers, UNIZO)

de 2 vertegenwoordigers van de energieproducenten

H. De Buck (Electrabel), D. Rigaux (Samenwerkende vennootschap voor Productie van Electriciteit, SPE)

4 van de 6 vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus

L. Hens (Vrije Universiteit Brussel, VUB), L. Lavrysen (Universiteit Gent, UG), J.-P. van Ypersele (Université Catholique de Louvain, UCL), H. Verschure (Katholieke Universiteit Leuven, KU Leuven)

Totaal: 27 van de 38 stemgerechtigde leden (*)

(*) momenteel moeten de werknemersorganisaties nog 2 vertegenwoordigers voordragen

Bijlage 2. Vergaderingen ter voorbereiding van dit advies

De werkgroep internationale betrekkingen is op 13 en 27 juni, 14 augustus, 11 en 26 september en 2 oktober 2002 samengekomen om dit advies voor te bereiden.

Bijlage 3. Personen die meegewerkt hebben aan de voorbereiding van dit advies

Leden met stemrecht en hun afgevaardigden

Prof. Han VERSCHURE (Katholieke Universiteit Leuven) – Voorzitter van de werkgroep

L. BAUDESSON (Fedichem), J. BOSMAN (KWIA), E. DE WANDELER (VBO), F. DOUVERE (RUG), B. GLOIRE (Oxfam solidarité), P. JACOBS (ULB), T. KESTELOOT

(Oxfam Solidarité), S. LARUELLE (FWA), G. LEJEUNE (WWF), M. POZNANSKI (CSA),
L. RIJNHOUT (VODO), M. PANS (ABVV), S. VAN HAUWERMEIREN (BBL), H.
VERLEYEN (11.11.11)

Leden zonder stemrecht en hun afgevaardigden

P. DESMET (Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Administratie Buitenlands Beleid),
H. DOVELMAN (Adm. Buitenlands Beleid, Min. Vlaamse Gemeenschap), J. REYNAERS
(ICDO)

Secretariaat

J. DE SMEDT, K. SAQUI